

Landsting och regioner
Ekonomidirektörer Lt
Budgetdirektörer Lt
Redovisningsdirektörer Lt
Finansdirektörer Lt
Landstingsekonomer

Beräkning och redovisning av skulder och kostnader för pension till förtroendevalda

SKL:s styrelse antog den 20 oktober 2013 förslag till bestämmelser om omställningsstöd och pension till förtroendevalda (OPF-KL). Fullmäktige i respektive kommun, landsting och region rekommenderas anta dessa bestämmelser i sin helhet, men kan också göra modifieringar. Den information som finns i detta EkonomiNytt gäller endast i den utsträckning som dessa bestämmelser antagits.

I detta EkonomiNytt finns:

- en kort beskrivning av de nya bestämmelserna. Mer fullständig information finns i cirkulär 13:75.
- en vägledning för hur skulder och kostnader som uppstår bör beräknas.
- en vägledning för hur skulder och kostnader bör redovisas. Vägledningen ska ses som preliminär, då gällande kontoplaner och rekommendationer inte är helt anpassade för OPF-KL, och kan därför senare komma att behöva justeras.
- en kort beskrivning av äldre bestämmelser samt hur dessa bör behandlas.
- förslag till PO-pålägg för förtroendevalda.

OPF-KL

Observera att denna information är något förenklad i vissa avseenden.

Bestämmelserna gäller för förtroendevalda som tillträder uppdrag efter 2014 års val och som inte omfattas av tidigare pensionsbestämmelser. Totalt antal som kan omfattas uppgår till ca 30 000–40 000 då även fritidspolitiker omfattas.

Bestämmelserna är uppdelade i två delar, omställningsstöd och pension. Nedan följer en beskrivning av de olika förmånerna i OPF-KL.

Omställningsstöd

Omställningsstödet gäller för förtroendevalda med uppdrag ≥ 40 procent av heltid och som lämnar uppdraget efter minst ett år. Stödet ersätter visstidspension och avgångsersättning enligt tidigare bestämmelser (i förekommande fall). Stödet är uppdelat i ett ekonomiskt stöd och ett stöd som består av aktiva insatser.

Det ekonomiska omställningsstödet:

- Utges mellan 3 månader och 3 år
- Ett års uppdrag kvalificerar till 3 månaders stöd
- 85 procent av arvudet år 1–2, därefter 60 procent
- Samordning med andra inkomster från år 2
- Upphör vid nytt uppdrag ≥ 40 procent av heltid
- Stödet kan förlängas mellan 61 och 65 år, s.k. förlängt omställningsstöd

Stöd i form av aktiva insatser:

- Respektive kommun/landsting/region fattar beslut om lämpliga åtgärder samt kostnadsramen för dessa
- Exempel på åtgärder kan vara utbildning och rådgivning

Avgiftsbestämd ålderspension

Då det inte finns någon nedre gräns vad gäller ålder och beloppsgränsen är låg omfattas de flesta förtroendevalda av denna förmån.

Avgiften uppgår till 4,5 procent av inkomster (arvoden och andra kontanta ersättningar) upp till 7,5 inkomstbasbelopp (motsvarar ca 36 300 kr per månad i 2015 års nivå) och 30 procent av inkomster mellan 7,5 och 30 inkomstbasbelopp.

Pensionsavgiften avsätts årligen till en pensionsbehållning hos respektive kommun/landsting/region. Avgiften kan inte avsättas till en tjänstepensionsförsäkring pga. begränsningar i inkomstskattelagen. SKL har i en skrivelse till Tjänstepensionsbeskattningsutredningen påtalat behovet av att dessa regler ändras.

Pensionsbehållningen omräknas årligen med förändringen av inkomstbasbeloppet.

Pensionsförmånen som ska betalas ut beräknas genom att pensionsbehållningen divideras med ett delningstal som är beroende av uttagsålder. Dessa är beräknade utifrån de livslängdsantagande som tillämpas i RIPS 07, dock endast för personer födda på 1950-talet, vilket är en förenkling. Det finns två uppsättningar av delningstal, en med och en utan efterlevandeskydd/återbetalningsgaranti. Beloppet som utbetalas indexeras med inkomstbasbeloppet efter avdrag med 1,6 procent.

Sjukpension

Förtroendevalda med uppdrag ≥ 40 procent av heltid som lämnar uppdraget och får sjuk- och aktivitetsersättning kan få en sjukpension, som motsvarar den månadsersättning som utges till arbetstagare enligt AGS-KL. Indexeringen av sjukpensionen följer i princip prisbasbeloppet.

Vid sjukpension ska pensionsavgift fortsätta att sättas av.

Efterlevandeskydd

Efterlevandeskyddet avser den avgiftsbestämda ålderspensionen. Om dödsfall inträffar före pensionsåldern ska pensionsbehållningen räknas om till ett månadsbelopp som utbetalas under max fem år till efterlevande. Om dödsfall inträffar efter att ålderspension har börjat utbetalas ska ålderspensionen fortsätta utbetalas till efterlevande så att den totala utbetalningstiden blir 20 år. Skyddet är obligatoriskt men fullmäktige kan besluta att det ska finnas möjlighet att välja bort det i samband med att pension börjar betalas ut.

Familjeskydd

Ett familjeskydd ska utarbetas senare, när förhandlingar om AKAP-KL avslutats. Tills vidare gäller regler enligt PBF och PRF-KL.

Beräkning och redovisning av pensionskostnad och pensionsskuld enligt OPF-KL

I bilagan finns en tabell som visar hur pensionsskuld och pensionskostnader bör beräknas, på en principiell nivå, samt hur dessa bör redovisas. Nedan följer kommentarer och förtydliganden för respektive förmåner. Som utgångspunkt bör principerna enligt RIPS 07 användas när det gäller beräkning av pensionsskuld.

Omställningsstöd

Skuld/avsättning för ekonomiskt omställningsstöd beräknas då en förtroendevald har aviserat sin avgång och avser ansöka om omställningsstöd samt då förutsättningar finns för att beräkna förmånens omfattning (belopp och utbetalningstid). Innan dess bör det finnas upplysningar om kommunens/landstingets/regionens åtaganden i enlighet med RKR:s rekommendation 2.1, innehållande en allmän beskrivning med antal personer som omfattas etc.

Denna förmån omfattas inte av löneskatt utan av arbetsgivaravgift och är därmed pensionsgrundande för allmän pension.

Kostnader för aktiva omställningsinsatser hanteras som löpande kostnader enligt ordinarie redovisning, kopplat till vilken form av insatser som görs.

Dessa stöd administreras för närvarande inte av någon av administratörerna KPA och Skandia.

Avgiftsbestämd ålderspension

Innan förmån har börjat utbetalas sätts likhetstecken mellan pensionsskuld och pensionsbehållning.

Från det att utbetalning är aktuell beräknas skulden utifrån förmånen. Vid kapitalisering av förmånen bör beaktas ifall den förtroendevalda har efterlevandeskydd eller inte. Som kalkylränta används RIPS antagande för förmåner som värdesäkras med prisbasbeloppet, dvs. i dagsläget 1 procent.

Sjukpension

Pensionsavsättning för sjukpension beräknas då utbetalning är aktuell. Kalkylränta enligt RIPS 07 används för förmåner som är värdesäkrade med prisbasbeloppet som en förenkling.

Skulden/avsättningen för avgiftsbestämd pension anpassas med hänsyn till att avsättningarna ska fortsätta under tid som sjukpension utbetalas. Detta förutsätter kännedom om sjukpensionen.

Efterlevandeskydd

Beaktas under avgiftsbestämd ålderspension genom att pensionskund för avgiftsbestämd ålderspension sätts lika med pensionsbehållningen.

Familjeskydd

Beräknas tills vidare på samma sätt som för efterlevandepension enligt PBF, se nedan.

Tidigare bestämmelser, PBF och PRF-KL

De äldre bestämmelserna PBF och PRF-KL fortsätter att gälla för förtroendevalda som omfattats av dessa regler tidigare. En skillnad mot OPF-KL är att samtliga förmåner endast omfattar förtroendevalda med uppdrag ≥ 40 procent av heltid, vilket innebär att antalet som omfattas blir färre, uppskattningsvis ca 1 300.

Avgångsersättning

Avgångsersättning kan utges till förtroendevald som avgår före 50 års ålder. Ersättningsnivån uppgår för de flesta förtroendevalda till 80 procent första året och 70 procent efterföljande år. Utbetalningstiden är beroende av uppdragstid och ålder.

Denna förmån omfattas inte av särskild löneskatt utan av arbetsgivaravgift och är därmed pensionsgrundande för allmän pension.

Visstidspension

Förmånen är förmånsbestämd och ger för de flesta förtroendevalda 65 procent av inkomsten efter 12 års intjänande. Innan den förtroendevalda har aviserat eventuell avgång redovisas åtagandet som en ansvarsförbindelse och beräknas utifrån ett tolvårigt linjärt intjänande i normalfallet. Antagandet om uttagstidpunkt har stor betydelse för pensionsskulden storlek. Vi avser återkomma om hur ett sådant åtaganden bör utformas. När en förtroendevald har aviserat sin avgång redovisas skulden som en avsättning. Hänsyn tas till den inkomstsamordning som är aktuell vid tidpunkten då pensionsskulden beräknas.

Ålderspension/livränta

Ålderspensionen är förmånsbestämd och ger för de flesta förtroendevalda litet drygt 65 procent av inkomsten efter 12 års intjänande. Förmånen är en bruttoförmån som ska samordnas med allmän pension, för vilken uppgifter saknas, varför en schablonmässig samordning är nödvändig innan den allmänna pensionen är känd.

Pensionsåtagandet beräknas utifrån ett tolvårigt linjärt intjänande i normalfallet. Den del som är intjänad före 1998 redovisas som en ansvarsförbindelse och reserande som en avsättning.

För förtroendevalda som avgår före 50 års ålder finns istället rätt till en livränta som utges från 65 års ålder förutsatt att uppdraget varat i minst tre år.

Sjukpension

Åtagandet för sjukpension beräknas då utbetalning är aktuell. Kalkylränta enligt RIPS 07 används för förmåner värdesäkrade med prisbasbeloppet.

Efterlevandepension

Förmånen är förmånsbestämd och ger 15 procent av inkomsten för de flesta förtroendevalda. Pensionsskuld beräknas och redovisas såväl före som efter utbetalning är aktuell.

Det finns även rätt till barnpension och kompletterande änkepension. Dessa är relativt ovanliga och behöver inte beräknas eller redovisas förrän utbetalning skulle bli aktuell.

Kalkylerad pensionskostnad i PO-pålägg

Då SKL saknar tillförlitliga nationella underlag för att göra beräkningar över de förtroendevaldas genomsnittliga pensionskostnader kan vi inte föreslå något anpassat generellt påslag för denna grupp. Tillsviare gör vi bedömningen att man bör kunna använda sig av samma pålägg för de förtroendevalda som man använder för den anställda personalen. Har kommuner/landsting lokalt möjlighet att göra egna beräkningar kan det naturligtvis vara lämpligt att använda sig av dessa.

Frågor om detta EkonomiNytt kan ställas till:

Nils Mårtensson	08-452 78 86	RIPS, pensionsskuld
Siv Stjernborg	08-452 77 51	RIPS, pensionsskuld
Anders Nilsson	08-452 76 42	redovisning
Kajsa Jansson	08-452 78 62	redovisning
Jesper Neuhaus	08-452 79 17	pensionsbestämmelser
Victoria Hansson	08-452 75 07	pensionsbestämmelser

SVERIGES KOMMUNER OCH LANDSTING
Avdelningen för ekonomi och styrning
Sektionen för ekonomisk analys

Annika Wallenskog

Nils Mårtensson

Bilaga

Preliminär vägledning för beräkning och redovisning av skulder och kostnader för förtroendevalda